

Особливості обліку в орендно-пайових кооперативах

Б.С.ГУЗАР, старший викладач

Уманська сільськогосподарська академія

В умовах корінної перебудови економіки, становлення, формування і розвитку ринкових відносин в аграрному секторі України необхідно впроваджувати ефективні форми управління, обліку і організації виробництва.

Зміни, які відбуваються в економіці, ведуть до розвитку існуючих і виникнення нових форм організації виробництва — асоціацій, кооперативів, селянських (фермерських) господарств, самостійних або внутрігосподарських орендних колективів.

Розвиток кооперативів, асоціацій ґрунтується на оренді земельних угідь, основних засобів через приватизацію і паювання.

Орендно-пайові кооперативи, створені на базі колгоспів і радгоспів, стають самостійними виробничими одиницями. Ефективність функціонування нових господарських формувань вимагає відповідних змін в організації їх облікового забезпечення.

При прийнятті рішення про створення сільськогосподарським підприємством орендно-пайових кооперативів постановою правління господарств затверджується комісія по передачі майна. Вона розробляє схему передачі засобів виробництва, встановлює порядок документального оформлення цього процесу. При розробці комісією організації передачі засобів виробництва в обов'язковому порядку здійснюється повна інвентаризація майна господарства. Керівники кооперативів повинні брати участь у проведенні інвентаризації, аби кваліфіковано і оперативно вирішувати можливі конфліктні ситуації у розподілі майна.

На основі проведеної інвентаризації здійснюється передача засобів виробництва кооперативам. При відсутності розбіжностей вони передаються по залишковій вартості. Претензії кооперативу щодо залишкової вартості основних засобів вирішуються комісією по передачі майна, виходячи з фактичного стану об'єкта.

Після розв'язання спірних питань складаються акти на передачу кооперативам усіх основних засобів, де вказується їх балансова вартість, кількість об'єктів по групах основних засобів, технічний стан, інші показники, які характеризують ці об'єкти. Визначена в акті сума є початковою економічною базою кооперативу в частині основних засобів.

Передані кооперативам засоби виробництва необхідно облікувати на кооперативному рівні і в системному синтетичному обліку на рівні асоціації кооперативів. Це впливає з економічної самостійності кооперативів і необхідності визначення свого майнового стану, а також складання самостійного балансу.

З метою наступного зведення даних по асоціації синтетичний облік по кооперативах доцільно здійснювати по можливості із застосуванням рахунків діючого плану, але для них необхідно використовувати спрощений план рахунків, який включає крім синтетичних і субрахунки I та II рівнів.

Передача кооперативам засобів виробництва відображається на рахунках так:

основні засоби: дебет рахунка 01 "Основні засоби кооперативу №1 і кредит рахунків 85", статутний фонд кооперативу №1, 02 "Знос (амортизація) майна кооперативу №1".

До передачі землі в користування кооперативом має бути проведена детальна інвентаризація з оцінкою якісного стану сільськогосподарських угідь. Передачу землі необхідно оформляти відповідним документом, що підвищує юридичну відповідальність сторін. Для цього можна використовувати акт на передачу землі в оренду. Крім того кооперативу доцільно передати і копію книги історії полів з відповідними записами. Подальший облік сільськогосподарських угідь поряд з книгою історії полів ведеться і в земельношнуровій книзі. Початкові записи до неї роблять на основі акта про передачу землі в оренду.

Облік наявності та рух землі необхідно вести в кооперативі на окремому забалансовому рахунку "Земельний фонд кооперативу", де вказується кількість

власної землі кооперативу і орендованої. За оренду землі кооператив має вносити орендну плату (грошми або натурою). Бухгалтерський облік внесення орендної плати натурою здійснюється таким чином.

Нарахування орендної плати відображається по дебету рахунка 79 "Внутрішньогосподарські розрахунки" і кредиту рахунка 47 "Реалізація кооперативам своєї асоціації"—при розрахунках за оренду з кооперативами орендодавцями; дебету рахунка 76 "Розрахунки з різними дебіторами і кредиторами" і кредиту рахунка 46 "Реалізація" при розрахунках з непрацюючими на даному підприємстві орендодавцями. Причому, відпускні ціни на продукцію, яка відпускається в рахунок орендної плати, визначається без податку на добавлену вартість (ПДВ), а непрацюючим на даному підприємстві орендодавцям — з ПДВ. Тому одночасно нараховується ПДВ із суми виручки, яка відображається на рахунку 46.

Видача орендної плати відображається по дебету рахунка 20 "Рослинництво кооперативу-орендаря" і кредиту рахунків 79 і 76.

Списання готової продукції, яка видана в рахунок орендної плати, відображається записом по дебету рахунків 46 і 47 та кредиту рахунка 40 "Готова продукція".

Кооператив, який отримав продукцію в рахунок орендної плати за землю, відображає її на своїх рахунках по дебету рахунка 40 і кредиту рахунка 79, а потім видає її орендодавцям. На рахунках бухгалтерського обліку ці операції будуть відображатися як вказано раніше, тобто: дебет рахунка 79 кредит рахунка 46, дебет рахунка 46 кредит рахунка 68, дебет рахунка 46 кредит рахунка 40. Аналогічно здійснюються записи по інших рахунках. Тільки по всіх синтетичних рахунках вказуються субрахунки і I і II рівнів. Загальна сума всіх субрахунків кожного — пі німі рахунка відображає дані по цьому рахунку в цілому по асоціації. По всіх кооперативах і асоціації в цілому складаються вступні баланси.

У подальшому облік руху основних і оборотних засобів здійснюється у встановлених для сільськогосподарських підприємств порядку з врахуванням особливостей внутрігосподарських розрахунків.

Економічна і юридична самостійність суб'єктів асоціації забезпечує їм правовий режим володіння і розпоряджання засобами виробництва, виробленою продукцією і фінансовими результатами, що і зумовлює потребу в побудові обліку безпосередньо на рівні кооперативів. З іншого боку, фінансування асоціації, як юридичної особи, вимагає організації обліку в цілому по асоціації.

Кожний з цих рахунків характеризується різноманітними об'єктами управління, що і визначає особливості побудови в них обліку, за якого фінансовий облік концентрується в центральній економічній службі асоціації—фінансово-розрахунковому центрі (ФРЦ), кооперативному банку, а виробничий — в кооперативах. Організація обліку як в кооперативах, так і в цілому по асоціації вимагає взаємодії облікових процесів цих двох рівнів управління.

В асоціаціях слід дотримуватися одного з головних правил кооперативного руху, відміченого О.В.Чаяновим, — механізм реалізації кооперативних відносин має базуватися на самоокупності і самофінансуванні всіх підрозділів об'єднання, в основу яких покладений принцип продажу товарів по ринкових цінах.